

Беларуская культура.

Вечар памяці беларускага песняра Максіма Багдановіча.

У нядзелю, 3 снежня, у акадэмічнай залі Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту адбыўся вечар, прысьвочаны памяці выдатнага беларускага песняра і пісьменніка Максіма Аляксандравіча Багдановіча з прычыны паўстагоддзя яго смерці, якая зьявілася 25-га мая 1917 г.

У афіцыйнай часціне вечару прынялі ўдзел: рэктар Універсітэту пр. В. І. Пічэта, лектар М. М. Пятуховіч, старшыня Цэнтральнага саюзу Я. Л. Дыла і беларускі драматург В. Галубок.

Урачыстае пасяджэнне адчыніў рэктар Універсітэту В. І. Пічэта.

У сваім уступным слове ён сказаў, што некалькі гадоў таму назад, калі ён прапачаў яшчэ ў Маскоўскім Універсітэце, да яго зьявіўся якісь малады студэнт, прасячы яго дапамагчы распаўсюджванню сарад маскоўскіх беларусаў і прагрэсіўнага маскоўскага грамадзянскага думкі аб падтрыманні культурна-нацыянальнага руху на Беларусі. Гэты малады студэнт — быў Максім Багдановіч.

Далей В. І. Пічэта адзначаў, што М. Багдановіч мае выдзяляе значэнне для Беларусі не толькі як выдатны пісьняр і пісьменнік, але і як выдатны публіцыст, крытык і паэту яе усебакова адукаванага чалавек. З гэтай прычыны смерці М. Багдановіча зьяўляецца надта цяжкім ударам для беларускай культуры наогул і для беларускага пісьменства на асобку.

Даклад М. М. Пятуховіча

Пасля ўступнага слова М. М. Пятуховіч прачытаў даклад на тэму: «Максім Багдановіч як імпрэсіяніст».

У пачатку свайго вельмі цікавага дакладу М. М. Пятуховіч адзначаў, што Максім Багдановіч займае асобнае месца ў гісторыі беларускага пісьменства — месца, якое адзначаецца яго паходжаннем і асабліва ўмовай яго жыцця.

Песняры і пісьменнікі Беларусі

і большай сваёй частцы паходзяць з класа сялянскай альбо пралетарскай, а М. Багдановіч належыць да працоўнай інтэлігенцыі. Беларускія паэты ў большай сваёй частцы называлі сабе разьвіццё шляхам самаадукацыі; яны песня былі зьяўляюцца з народнай глебай, і гэтая блізкасць да роднага служыла крыніцай іх паэтычнага натхнення. Максім Багдановіч атрымоўвае шырокую сістэматычную адукацыю, ґрунтоўна знаёміцца з сусветнай літаратурай. Лёс надта рана адрывае яго ад роднай глебы Горадзеншчыны і ставіць яго ў абстаноўку горада. Замест вяснян склаўшагася быту беларускай вёскі, з якой зьявіўся муза Я. Купала, Я. Коласа і іншых беларускіх пісьменнікаў, М. Багдановіча акружае рознастайны быт буйных гандлёвых цэнтраў Паліжжа. Замест аднастайнага уражанняў беларускай вёскі душа яго пранімаецца з маленства разнастайнымі ўражаннямі гарадскога жыцця з яго нервовасцю, кіпучасцю і руханосцю.

Розніца ўмоў жыцця выклікала ў асабівае літаратурнага кірунку ў творчасці М. Багдановіча.

Паўночы напірае ў беларускай літаратуры — рэалізм. Пісьменнікі і песняры Беларусі ў сваіх творах шырока адбіваюць беларускую прыроду, быт беларускай вёскі. Ад іх твораў веся араматы сёпанага сепажы, супакоя і цімай вясновага жыцця. Муза М. Багдановіча, наадварот, нервова, муза гораду: яна ўск — рух, зменчывасць. У той час, як паэты Беларусі зьяўляюцца пераважна рэалістамі, М. Багдановіч — паэта імпрэсіяніста.

Імпрэсіянісцкая манера асабіва заўважваецца ў М. Багдановіча ў нізцы вершаў «Места». Яго малічавыя гарадскога жыцця напамінае бальбійскага пісьменніка Э. Верхарна, яго «Горад».

Зрабіўшы параўнанне М. Багдановіча з іншымі беларускімі паэтамі, дакладчык адзначае, што ім-

прэсыянізм М. Багдановіча адчуваецца і ў інш. галінах яго творчасці. Малючы гістарычнае мінулае Беларусі, паэта ніколі не дае шырокіх малюнкаў гэтага мінулага, як, напрыклад, Я. Купала ў сваім вершы «Над Неманам»; ён фіксуе асобныя гістарычныя вобразы і моманты; жэста, перапісчыка, слухіх ткаляў, за прадай і г. д. У гэтых адносінах М. Багдановіч напамінае сваёй манерай В. Брусява.

Як апісальнік прыроды, М. Багдановіч такоама ніколі не дае шырокіх пейзажаў і малюнкаў: ён зарысаввае толькі асобныя моманты і іх суб'ектыўнае праламленне на ўласнай псыхіцы.

З імпрэсіяністамі збліжае М. Багдановіча і яго карыстанне сродкамі музыкі і малюнкаў: ён зарысаввае толькі асобныя моманты і іх суб'ектыўнае праламленне на ўласнай псыхіцы.

Нарэшце, М. М. Пятуховіч адзначае, што М. Багдановіч і на сваладу свайго розуму, на сваёй філэзофіі такоама зьяўляецца імпрэсіяністам.

Асабіва часта ахаплівалі М. Багдановіча думка аб смерці. Але ў душы паэты быў кутос, над якім нават думка аб смерці ня мела ўлад. Гэта — культ характа. У эстэтызме М. Багдановіч, падобна Бодлеру, Оскар Уайльду і многім інш. паэтам, зьяўшаю сабе апошні прытулак і спякой. У памяці пачынаў ён будзе адвечна жыць, як пісьняр характа.

Даклад В. І. Пічэты.

У пачатку свайго дакладу В. І. Пічэта адзначае, што М. Багдановіч, як публіцыст, мае выдзяляе значэнне ў гісторыі беларускага нацыянальна-культурнага адраджэння. Сваімі артыкуламі, якія друкаваліся ў розных расейскіх журналах і газетах, паэта стараўся пазнаёміць чытачоў з беларускім нацыянальным рухам і адзначыць яго месца ў гісторыі эўрапейскіх нацыянальных рухаў і эўрапейскай культуры, якая йдзе ў сваім разьвіцці ад адзінай сярэдневяковай

культуры да шматлічых нацыянальных культур. З гэтай прычыны зусім зразумела, што з працягам часу ад расейскай культуры аддзяляліся украінская і беларуская культуры. Беларуская культура мае права на самастойнае існаванне. Яе гістарычная існасць шмат адражняецца ад культуры расейскай. Блізкасць Заходняй Эўропы дала беларускай культуры асобны характар і адзнаку.

Адзначаючы галоўныя пераходы ў гісторыі беларускага нацыянальна-культурнага руху, дакладчык заўважыў, што з пачатку XX в., як толькі зьявілася на Беларусі новая дэмакратычная інтэлігенцыя, беларускі рух найбольш узмацняецца, асабіва гэта было прыкметна пасля 1905 г. З густыні новай інтэлігенцыі зьявілася багата беларускіх пісьменнікаў і песняроў, якія арабіліся правадырамі новага пакалення.

Беларускі рух з гэтых часоў стаў на цвёрдую глебу.

У канцы свайго дакладу В. І. Пічэта адзначае, што М. Багдановіч чыра верыў у жыццёвасць і блізі росквіт беларускага культурна-нацыянальнага адраджэння. Сучаснае становішча беларускай справы, па пэўнай і цвёрдай думцы дакладчыка, зусім спраўдзіла шчырыя жаданні М. Багдановіча.

Даклад Я. Л. Дылы.

У сваім дакладзе т. Дыла выкладае мала каму вядомыя і вельмі цікавыя

весткі аб творах М. Багдановіча. Ён паведамляе, што большая частка твораў песняра зусім невядома беларускаму грамадзянству, бо дагэтуль не надрукована. Шмат рукапісаў паэты знаходзяцца ў яго банькі, у многіх прыватных асоб, а такоама і ў гаспадыні тэй кватэры ў Ячце, дзе правёў апошнія свае дні М. Багдановіча.

М. Багдановіч надта ўдачна перакладаў на беларускую мову фінскую народную паэму «Калевала», але дзе знаходзіцца гэты пераклад — невядома.

Далейшыя вытомы надзвычайна ўдалыя музыкальныя апрацоўкі твораў М. Багдановіча беларускім кампазытарам К. Галкоўскім, які зараз знаходзіцца ў Вільні.

Нарэшце, беларускі драматург В. Галубок падзяліўся з прысутнымі сваім шчырым усямінам аб М. Багдановічу. З надзвычайным пацудоўнем паведаміў ён прысутным аб апошніх днях жыцця паэты. У літаратурна-вакальнай часціне хор Беларускага Педагагічнага Тэхнікуму выкапаў вельмі стройна кантату, прысьвочаную М. Багдановічу, словы якой напісаны с. Аляксандравічам, а музыка — с. Чарнякоўскім, «Ворагам беларушчыны», паложаны на музыку памяёным сябрам і інш. Я. Журба прадэкламаваў свой верш «Песняру характа», ахвяраваны памяці М. Багдановіча.

І. Ташчын.